

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yugoslavie

(IT-03-67)

VOJISLAV ŠEŠELJ

VOJISLAV ŠEŠELJ

Optužen za progone na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, nehumana dela, ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, razaranje

U junu 1990, osnovao stranku Srpske narodne obnove, koja je kasnije preimenovana u Srpski četnički pokret (SČP). U decembru 1990, vlasti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) zabranile su SČP. Imenovan je za predsednika novosnovane Srpske radikalne stranke (SRS) 23. februara 1991. Izabran je za člana Skupštine Republike Srbije u junu 1991.

Krivična dela za koja je optužen (primeri):

Progoni na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, deportaciju, nehumana dela (prisilno premeštanje) (zločini protiv čovečnosti)

Ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili namerno nanošenje štete ustanovama posvećenim religiji i obrazovanju, pljačkanje javne ili privatne imovine (kršenja zakona i običaja ratovanja)

Od 1. avgusta 1991. ili oko tog datuma do barem septembra 1993, Vojislav Šešelj, delujući pojedinačno ili u dogovoru s drugim poznatim i nepoznatim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata (UZP), planirao je, naredio, podsticao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje, ili fizički počinio, zatvaranja u nehumanim uslovima muslimanskih, hrvatskih i drugih nesrpskih civila na teritoriju koji su srpske vlasti nazivale "Srpska Autonomna Oblast (SAO) Slavonija, Baranja i Zapadni Srem", i u opštinama Zvornik, na "širem području Sarajeva", (opštine Ilijaš, Vogošća, Novo Sarajevo, Ilidža i Rajlovac), te u opštinama Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini, kao i u delovima Vojvodine u Srbiji. Ovi progoni su počinjeni na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi i uključivali su:

- Ubistvo mnogih hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila, uključujući žene, decu i starije osobe, u opštini Vukovar u Hrvatskoj, kao i u opštinama Zvornik, na "širem području Sarajeva", i opštinama Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini;

Dugotrajno i rutinsko zatvaranje i zatočenje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila u zatočeničkim objektima u Hrvatskoj, i Bosni i Hercegovini, uključujući zarobljeničke logore u Vukovaru, Zvorniku, na "širem području Sarajeva", u Mostaru i Nevesinju;

- Uspostavljanje i održavanje nehumanih životnih uslova za hrvatske, muslimanske i druge nesrpske civile u pomenutim zatočeničkim objektima;

- Stalno mučenje, premlaćivanje i ubijanje zatočenih civila hrvatske, muslimanske i druge nesrpske nacionalnosti u zatočeničkim objektima;

- Dugotrajan i čest prisilni rad hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila zatočenih u zatočeničkim objektima ili držanih u kućnom pritvoru u njihovim domovima u Vukovaru, Zvorniku, na "širem području Sarajeva", i u Mostaru. Prisilni rad obuhvatao je kopanje grobova, utovarivanje municije za srpske snage, kopanje rovova, te druge vidove fizičkog rada na frontu;

- Seksualno zlostavljanje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila od strane srpskih vojnika prilikom zarobljavanja i u zatočeničkim objektima;
- Uvođenje restriktivnih i diskriminacionih mera uperenih protiv hrvatskog, muslimanskog i drugog nerspskog civilnog stanovništva, uključujući osobe u Zvorniku, na “širem području Sarajeva”, Mostaru i Nevesinju, ali i u delovima Vojvodine u Srbiji (Hrtkovci, Nikinci, Ruma, Šid I druga mesta koja graniče s Hrvatskom), kao što su ograničavanje slobode kretanja; uklanjanje sa položaja vlasti u lokalnim institucijama državne vlasti i u policiji; otpuštanje sa posla; uskraćivanje prava na zdravstvenu zaštitu i samovoljni pretresi kuća;
- Mučenje, premlaćivanje i pljačkanje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila;
- Deportacija ili prisilno premeštanje desetina hiljada hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila sa gorenavedenih teritorija;
- Namerno uništavanje domova i druge javne i privatne imovine, kulturnih ustanova, istorijskih spomenika i verskih objekata hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog civilnog stanovništva u opštini Vukovar i u Voćinu, te u opštinama Zvornik, na “širem području Sarajeva” i u opštinama Mostar i Nevesinje;
- Direktno i javno omalovažavanje hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog stanovništva u Vukovaru, Zvorniku i Hrtkovcima na osnovu njihove nacionalne pripadnosti.

Datum rođenja	11. oktobar 1954. u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna: 14. februar 2003; izmenjena: 27. maj 2005; modifikovana izmenjena: 15. jul 2005; skraćena modifikovana izmenjena: 8. novembar 2006, treća izmenjena optužnica: 9. januar 2008.
Datum predaje	23. februar 2003.
Prebačen na MKSJ	24. februar 2003.
Prvo stupanje i daljnja stupanja pred Sud	26. februar 2003, nije se izjasnio o krivici; 25. mart 2003, izjasnio se po svim optužbama da nije kriv

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	175
Broj svedoka optužbe	71
Broj svedoka koje je pozvalo sudsko veće	10

SUDENJE	
Početak suđenja	7. novembar 2007.
Završne reči	5. - 20. mart 2012.
Pretresno veće III	sudija Jean-Claude Anttonetti (predsedavajući), sudija Frederick Harhoff i sudija Flavia Lattanzi
Tužilaštvo	Mathias Marcussen, Ulrich Müssemeyer, Lisa Biersay, Rachel Hochhauser, Vega Iodice, Arthur Traldi
Odbrana	sam se zastupa

POVEZANI PREDMETI <i>po geografskom području</i>
BABIĆ (IT-03-72)
DOKMANOVIĆ (IT-95-13A) "VUKOVARSKA BOLNICA"
GALIĆ (IT-98-29) "SARAJEVO"
HADŽIĆ (IT-04-75)
KARADŽIĆ (IT-95-5/18) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"
KRAJIŠNIK (IT-00-39 & 40) "BOSNA I HERCEGOVINA"
MARTIĆ (IT-95-11) "RSK"
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) "KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA"
MLADIĆ (IT-95-5/18) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"
MRKŠIĆ <i>i drugi</i> (IT-95-13/1) "VUKOVARSKA BOLNICA"
NALETILIĆ I MARTINOVIĆ (IT-98-34) "TUTA I ŠTELA"
PERIŠIĆ (IT-04-81)
PLAVŠIĆ (IT-00-39 & 40/1) "BOSNA I HERCEGOVINA"
PRLIĆ <i>i drugi</i> (IT-04-74)
SIMIĆ <i>i drugi</i> (IT-95-9) "BOSANSKI ŠAMAC"
SIMIĆ MILAN (IT-95-9/2) "BOSANSKI ŠAMAC"
STANIŠIĆ I SIMATOVIĆ (IT-03-69)
STANIŠIĆ MIČO (IT-04-79)
TODOROVIĆ (IT-95-9/1) "BOSANSKI ŠAMAC"

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Prvobitnu optužnicu protiv Vojislava Šešelja potvrdio je sudija O-Gon Kwon 14. februara 2003. Dana 1. novembra 2004, Tužilaštvo je podnelo predlog izmenjene optužnice, koju je Pretresno veće potvrdilo odlukom od 27. maja 2005. Istog dana Pretresno veće je naložilo Tužilaštvu da podnese *corrigendum* izmenjene optužnice. Tužilaštvo je podnelo *corrigendum* 7. jula 2005. Dana 8. jula 2005, Pretresno veće je delimično odobrilo *corrigendum* i naložilo Tužilaštvu da podnese modifikovanu izmenjenu optužnicu, što je ono i učinilo 15. jula 2005.

Dana 31. avgusta 2006, Pretresno veće I pozvalo je Tužilaštvo, na osnovu pravila 73bis(D) Pravilnika, da sugerise načine na koje bi se smanjio obim modifikovane izmenjene optužnice za barem jednu trećinu. Nakon što je najpre odbilo poziv, Tužilaštvo je zatim 21. septembra 2006. podnelo predlog koji je uključivao odustajanje od nekih tačaka optužnice, a navedeno je i više mesta zločina u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini za koja se neće izvoditi dokazi. Dana 8. novembra 2006, Pretresno veće je naložilo, između ostalog, da se tačke 2, 3, 5, 6 i 7 odstrane iz optužnice. Tužilaštvo je 30. marta 2007. podnelo redigovanu verziju skraćene modifikovane izmenjene optužnice.

Dana 27. novembra 2007, Pretresno veće je naložilo Tužilaštvu da podnese izmenjenu optužnicu, koja je trebala da dodatno modifikuje drugu izmenjenu optužnicu koju je Tužilaštvo podnelo 28. septembra 2007, ali koja nikad nije potvrđena. Treća izmenjena optužnica je podnesena 7. decembra 2007, a potvrđena kao važeća optužnica u predmetu 9. januara 2008.

U optužnici se navodi da je Vojislav Šešelj u junu 1990. osnovao stranku Srpske narodne obnove, koja je kasnije preimenovana u Srpski četnički pokret (SČP). Posle izbora u decembru 1990. vlasti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) zabranile su Srpski četnički pokret. Dana 23. februara 1991. Vojislav Šešelj je imenovan za predsednika novoosnovane Srpske radikalne stranke (SRS). U junu 1991. izabran je za člana Skupštine Republike Srbije. Na gotovo svakodnevnim mitinzima i tokom predizborne kampanje pozivao je na jedinstvo Srba i na rat protiv "istorijskih neprijatelja" Srbije, odnosno protiv stanovništva hrvatske, muslimanske i albanske nacionalnosti na teritoriji bivše Jugoslavije.

U optužnici se navodi da je Vojislav Šešelj učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP) čija je svrha bila je da se, činjenjem zločina, većina Hrvata, Muslimana i drugih stanovnika nesrpske nacionalnosti silom trajno ukloni sa otprilike jedne trećine teritorije Republike Hrvatske i velikih delova Bosne i Hercegovine, kao i iz nekih delova Vojvodine, kako bi ta područja postala deo nove države pod dominacijom Srba. U Hrvatskoj su ta područja obuhvatala oblasti koje su srpske vlasti nazivale "SAO Krajina" (odnosno Srpska Autonomna Oblast Krajina), "SAO Zapadna Slavonija" i "SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srem" (posle 19. decembra 1991. "SAO Krajina" se pojavljuje pod nazivom RSK (Republika Srpska Krajina), a dana 26. februara 1992. SAO Zapadna Slavonija i SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srem ušle su u sastav RSK), te "Dubrovačku republiku". U Bosni i Hercegovini ta područja su obuhvatala Bosanski Šamac, Zvornik, pet opština poznatih pod imenom "šire područje Sarajeva" (Ilijaš, Vogošća, Novo Sarajevo, Ilidža i Rajlovac), Bijeljino, Mostar, Nevesinje i Brčko.

UZP je nastao pre 1. avgusta 1991. i trajao je najmanje do decembra 1995. Vojislav Šešelj je učestvovao u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu do septembra 1993, kad je došao u sukob sa Slobodanom Miloševićem. Svaki učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu odigrao je svoju ulogu ili više uloga koje su značajno doprinele ostvarenju cilja ovog poduhvata. Među ostalim učesnicima koji su učestvovali u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu bili su Slobodan Milošević, Veljko Kadijević, Blagoje Adžić, Ratko Mladić, Radmilo Bogdanović, Jovica Stanišić, Franko Simatović zvani "Frenki", Radovan Stojičić zvani "Badža", Milan Martić, Goran Hadžić, Milan Babić, Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić, Željko Ražnjatović zvani "Arkan" i druge političke figure iz S(F)RJ, Republike Srbije, Republike Crne Gore i rukovodstva bosanskih i hrvatskih Srba. Među učesnicima u udruženom zločinačkom poduhvatu takođe su bile "srpske snage", kolektivno definisane kao pripadnici Jugoslovenske narodne armije (JNA), kasnije Vojske Jugoslavije (VJ), novoformirane srpske Teritorijalne odbrane (TO) u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, vojske Republike Srpske Krajine (SVK), vojske Republike Srpske (VRS), TO Srbije i Crne Gore, snaga lokalne srpske policije i policijskih snaga Republike Srbije i Republike Srpske (snage MUP-a), uključujući Državnu bezbednost (DB) Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i specijalnih snaga srpske policije u SAO Krajini i u RSK koje su se obično nazivale "Martićeva policija", "martićevci", "Policija SAO Krajine" ili "Milicija SAO Krajine", te pripadnici paravojnih snaga iz Srbije i Crne Gore, paravojnih snaga bosanskih Srba i hrvatskih Srba i dobrovoljačkih jedinica kao što su "četnici" ili "šešeljevci".

Vojislav Šešelj, kao predsednik Srpske radikalne stranke (SRS), bio je istaknuta politička ličnost u SFRJ/SRJ u periodu na koji se odnosi ova optužnica. Navodi se da je zagovarao je politiku ujedinjenja "svih srpskih zemalja" u homogenu srpsku državu. Takozvanu liniju Karlobag-Ogulin-Karlovac-Virovitica označio je kao zapadnu granicu te nove srpske države o kojoj je govorio kao o "Velikoj Srbiji" i koja je uključivala Srbiju, Crnu Goru, Makedoniju i znatne delove Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Navodi se da je Vojislav Šešelj, delujući sam i u dogovoru s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u regrutovanju, osnivanju, finansiranju, snabdevanju, pružanju podrške i u rukovođenju srpskim dobrovoljcima povezanim sa SRS, i/ili SČP kroz i/ili uz pomoć Kriznog štaba SRS, a zatim Ratnog štaba SRS. Držao je huškačke govore u medijima, na javnim nastupima i prilikom svojih poseta dobrovoljačkim jedinicama i drugim srpskim snagama u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, podstičući te snage da vrše zločine. Zagovarao je i podsticao stvaranje homogene "Velike Srbije", putem sile, te je na taj način učestvovao u širenju ratne propagande i raspirivanju mržnje prema nesrpskom stanovništvu. U javnim govorima pozivao je na proterivanje hrvatskih civila iz delova pokrajine Vojvodine u Srbiji i tako podsticao svoje sledbenike i lokalne vlasti da učestvuju u kampanji progona lokalnog hrvatskog stanovništva. Učestvovao je u planiranju i pripremama za preuzimanje vlasti u gradovima i selima u dve srpske autonomne oblasti u Hrvatskoj i u opštinama Bosanski Šamac, Zvornik, na "širem području Sarajeva", te u opštinama Bijeljina, Mostar, Nevesinje i Brčko u Bosni i Hercegovini, kao i za kasnije prisilno uklanjanje većine nesrpskog stanovništva sa tih područja. Učestvovao je u pružanju finansijske, materijalne, logističke i političke podrške potrebne za takvo preuzimanje vlasti. Tu podršku, uz pomoć Slobodana Miloševića, obezbedio je od srpskih vlasti i Srba iz inostranstva, gde je prikupljao sredstva za podršku ostvarenju cilja udruženog zločinačkog poduhvata. Regrutovao je srpske dobrovoljce povezane sa SRS i indoktrinirao ih svojom ekstremnom nacionalističkom retorikom kako bi učestvovali u prisilnom uklanjanju nesrpskog stanovništva sa ciljnih područja putem činjenja zločina iz ove optužnice na posebno nasilan i brutalan način.

Vojislav Šešelj je optužen na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) za:

- Progone na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, deportaciju, nehumana dela (prisilno premeštanje) (zločini protiv čovečnosti, član 5) i

- Ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela, ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili namerno nanošenje štete ustanovama posvećenim religiji i obrazovanju, pljačkanje javne ili privatne imovine (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3).

SUĐENJE

Suđenje je počelo 27. novembra 2006. bez prisustva Vojislava Šešelja koji od 10. novembra štrajkao glađu i odbijao se pojaviti pred sudom.

S obzirom na takvu situaciju, Pretresno veće je 27. novembra 2006. izdalo nalog kojim je okončalo samozastupanje optuženog i ponovo mu dodelilo branioca da vodi njegovu odbranu.

Tužilaštvo je iznelo svoju uvodnu reč 27. i 28. novembra 2006.

Dana 1. decembra 2006, u svetlu zdravstvenog stanja optuženog, Pretresno veće je naložilo da se odgodi nastavak suđenja do daljnjeg obaveštenja.

Dana 6. decembra 2006, Pretresno veće je naložilo holandskim vlastima da osiguraju medicinske usluge s ciljem zaštite zdravlja i dobrobiti optuženog i da bi se izbegao gubitak života.

Dana 7. decembra 2006, Vojislav Šešelj je podneo žalbu na odluku o nametnutom braniocu, a 8. decembra 2006, Žalbeno veće je izdalo odluku kojom je "poništilo početak pretresnog postupka u ovom predmetu i naložilo ponovni početak suđenja" kada Vojislav Šešelj bude "u stanju da u potpunosti učestvuje u postupku kao optuženi koji sam sebe zastupa."

Suđenje je ponovo počelo 7. novembra 2007. s uvodnim rečima optužbe. Izvođenja dokaza odbrane počelo je 11. decembra 2007.

Dana 11. februara 2009, Pretresno veće je većinom glasova (uz protivno mišljenje sudije Antonettija) donelo odluku kojom je prihvatilo zahtev Tužilaštva da se postupak odgodi zbog navodnog zastrašivanja većem broja svedoka optužbe.

Dana 24. novembra 2009, Veće je odobrilo zahtev optuženog za preispitivanje odluke o odgodi i naložilo da se suđenje nastavi 12. januara 2010.

Tužilaštvo je završilo s iznošenjem svojih dokaza 13. januara 2010. Odbrana nije iznosila dokaze. Strane u postupku su iznele svoje završne reči od 5. do 20. marta 2012.

ODLUKA NA OSNOVU PRAVILA 98bis

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, pretresno veće može odlučiti da li postoji osnova za osudu. Ako veće smatra da optužba nije izvela dovoljne dokaze za određenu optužbu ili optužbe, veće te optužbe može odbaciti i doneti oslobađajuću presudu po tim optužbama prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Dana 4. maja 2011, Pretresno veće je donelo usmenu odluku u skladu s pravilom 98bis i odbilo zahtev optuženog za oslobađajućom presudom. Sudija Antonetti je priložio suprotno mišljenje.